

Marian Radetzki och Stephen Zorn: **Financing Mining Projects in Developing Countries**

I Romklubbshysterins fotspår har de extraktiva industrierna på 6 år ägnats mer uppmärksamhet än under de föregående 60. Resultatet är en strid strom av statliga utredningar, böcker och framtidsstudier.

Givetvis har också de internationella organisationerna engagerat sig i dessa frågor. Ett av många FN-initiativ var att 1977 sammankalla en konferens om gruvindustrins finansieringsproblem. Det material som låg till grund för dessa diskussioner har nu, delvis i uppdaterat skick, publicerats i boken *Financing Mining in Developing Countries* (A United Nations study, Mining Journal Books Limited, London 1979, 189 s, ca £8). Forfattare är vår egen flitige råvaruforskare Marian Radetzki i samarbete med Stephen Zorn, verksam inom FNs Centre for Natural Resources.

Den som tvingats läsa en lång rad substanslösa och analytiskt undermåliga FN-rapporter, har inga stora förväntningar på detta senaste tillskott. Men det visar sig dessbättre att författarna ingalunda nöjt sig med att tillhandahålla de svar beställarna hade hoppats på.

Konferensen tillkallades i uppenbar avsikt att fastslå betydelsen av överstatliga insatser till förmån för u-ländernas gruvindustri, t ex i form av "mjuka" lån.

I den konferens-sammanfattning som återfinns i en bilaga, hittar vi mycket riktigt slutsatsen att "some forms of concessional finance were required...". Till detta genmåler författarna överraskande: "We have not been able to identify a clear-cut case for schemes of concessional finance". Sådan självständighet är lika ovanlig som berömvärd.

Deras slutsats är för svenska ekonomer så pass självklar att vi inte närmare behöver gå in på den i och för sig väl summariska bevisföringen. Det är givetvis de växande – och växlande – politiska riskerna i dagens u-länder som är huvudorsaken till att gruvbolagen under de senaste 10–15 åren har koncentrerat sina investeringar till länder som Australien och Kanada och tackat nej till u-landsprojekt som vid jämförbara riskförhållanden skulle ha prioriterats.

Att enskilda u-länder genom nationaliseringar av ibland konfiskatorisk karaktär skrämt alla seriösa investerare på flykten, kan rimligen inga andra än dessa länder själva känna något ansvar för. Som Gunnar Myrdal så ofta påpekat är det u-ländernas egna korrumperade och utvecklingsfientliga regimer som har huvudansvaret för att en så stor del av fjärde världens medborgare fortfarande le-

ver i svält och armod. Aldrig så mjuka lån löser inte dessa problem – de bidrar snarast till att förhindra och fördroja de mer fundamentala förändringar som kravs.

Sådana aspekter kan inte gärna diskuteras i en FN-finansierad skrift. Det finns i boken också andra exempel på att självständigheten har sina gränser. Varför nämns tex gruvföretagen bara som tänkbara minoritets-ägare i u-landsprojekt? Hur kan nationaliseringar sägas leda till "a perception of higher risks" – som vore det fråga om inbillade risker? Inte heller kan jag se något sakskäl för att ange gruvföretagens "own financial ability" som en väsentlig orsak till deras minskade investeringar i u-länderna: Ingenting hindrade kopparbolagen att återvända till Chile när tillfälle gavs.

Eftersom "finansieringsproblemet" främst är av politisk natur, blir organisatoriska frågor tämligen oviktiga. De utförliga beskrivningarna av hur enskilda gruvprojekt och gruvföretag finansierats har ingen direkt koppling till bokens slutsatser, men är kanhända av intresse för bankmän och gruvfolk. En bantning av dessa nu dominerande avsnitt till förmån för en grundligare analys av de politiska och realekonomiska problemen hade gjort framställningen mer läsvärd för en bredare publik.

I ett avsnitt om Världsbankens roll hävdar författarna att många länder anser att ett hoggradigt beroende av gruvbrytning är "problematiskt". Banken får därför rådet att inte låna ut mer pengar till gruvprojekt i länder som Chile, Peru, Zambia – trots att där finns klart brytvärda fyndigheter av bl a koppar. I stället bör banken medverka till att dessa länders export – och produktion – di-

versifieras. Den tesen är förvisso inte ny, men bevisningen är lika skral som någonsin.

Boken inleds med en genomgång av framtidsutsikterna för olika metaller i syfte att göra en ungefärlig skattning av vilka investeringssummor diskussionen gäller. Helt korrekt dras slutsatsen att metallförbrukningen kommer att öka långsammare än olika FN-prognoser anger. Att citera Leontieffs önskedrommar i boken *The Future of the World Economy* är dock att missbruka prognosbegreppet. Det är fullt tillräckligt att visa att Världsbankens prognoser har en så svag verklighetsförankring.

Nu tror jag att även författarna själva stannar för alltför höga tillväxttal: 4 procent för järnmalm och 6 procent för aluminium är klara överskattningar (3 resp 4 procent är säkert en bättre gissning). Härledningen av efterfrågan på malm utgår vidare ifrån antagandet att skrotandelen kommer att vara konstant. I själva verket kan nog denna andel i många fall förväntas öka, och behovet av ny gruvkapacitet minskar i motsvarande mån. Av dessa två skäl är det troligt att gruvindustrins kapitalbehov ligger ca 30 procent lägre än författarna anger.

Bokens svagheter tycks sammanhånga med det speciella ursprunget: Alldeles på egen hand hade formodligen i varje fall Radetzki valt en delvis annan uppläggning – och andra formuleringar. Men i motsats till många andra liknande FN- eller OECD-studier bidrar dock denna bok till att på några punkter hyfsa debatten i en politiskt relativt känslig fråga.

Departementssekr *Åke Sundström*
Industridepartementet